

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський
авіаційний інститут»,
доктору економічних наук, професору,
професору кафедри міжнародних
економічних відносин
Наталії ГРУЩИНСЬКІЙ

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора,
професора кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана**

ЯЦЕНКО ОЛЬГИ МИКОЛАЇВНИ

на дисертаційну роботу

НАДОЛЕНКА Геннадія Олексійовича

**на тему: «Модифікація економічної дипломатії в умовах розбалансування
світової економічної системи», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні
відносини, галузь знань 29 – Міжнародні відносини**

Вивчення і аналіз дисертаційної роботи Надоленко Геннадія Олексійовича на предмет актуальності її теми, обґрунтованості отриманих результатів та висновків, достовірності та новизни наукових положень, завершеності й повноти викладення основних результатів у наукових виданнях, дозволяють стверджувати, що дисертантом проведено ґрунтовний науковий аналіз обраної теми, викладено наукові положення, узагальнення й висновки, що виносяться на захист. Загалом можна констатувати досягнення дисертантом поставлених перед собою цілей, роботу виконано на високому науковому та методологічному рівні.

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

Економічна дипломатія є важливою сферою дипломатичних відносин і засобом захисту зовнішньоекономічних інтересів країни, адже ця спільна

діяльність державних органів, бізнес-структур та фінансових установ, спрямована на захист національних економічних інтересів, встановлення конкурентних переваг та створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності країни. Економічна дипломатія розглядається як специфічна галузь дипломатичної діяльності, в якій економічні проблеми є об'єктом і засобом міжнародного співробітництва, і є складовою зовнішньої політики та міжнародної діяльності держави. Важлива роль економічної дипломатії обумовлена її впливом на реалізацію зовнішньої політики держав та регуляторних рішень у сфері світової торгівлі та інвестицій.

Окреслене підтверджує актуальність дисертаційної роботи Надоленко Г. О. «Модифікація економічної дипломатії України в умовах дестабілізації світової економічної системи», яке спрямоване на поглиблення теоретичних засад, удосконалення методичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо модифікації економічної дипломатії України в умовах розбалансування світової економічної системи. На тлі війни, розпаду ліберальної глобалізації, енергетичних та продовольчих криз, а також певної дестабілізації інститутів глобального управління (СОТ, ООН), дана тема має не лише наукову, але й значну прикладну вагу. Її вивчення є своєчасним і важливим для формування нової економічної стратегії держави.

Як засвідчено в дисертації, вона за науковою спрямованістю відповідає тематиці наукових досліджень кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Державного університету «Київський авіаційний інститут», зокрема: держбюджетної науково-дослідної роботи «Міжнародний рух капіталу в умовах зовнішньої збройної агресії проти України та повоєнної відбудови» (номер державної реєстрації №12-2024/15.01.01), у межах якої здобувачем досліджувалися трансформаційні процеси у сфері міжнародного руху капіталу, інституційна перебудова глобальних економічних механізмів, а також вплив війни та реконструкційного періоду на характер зовнішньоекономічної взаємодії. У межах теми здобувачем проаналізовано місце економічної дипломатії у формуванні інструментів міждержавного співробітництва,

мобілізації ресурсів для відновлення та забезпечення національних економічних інтересів України; а також науково-дослідної теми кафедри «Теоретичні та практичні аспекти модифікації системи міжнародних економічних відносин в умовах багатополлярності розвитку світового господарства» (номер державної реєстрації №118-2022/15.01.01), у рамках якої Надоленком Г. О. були розкриті методологічні засади трансформації глобальної економічної системи, систематизовані виклики економічного націоналізму та політизації економічних відносин, а також розроблені науково-обґрунтовані підходи до модифікації інституційної моделі економічної дипломатії України у нових геоекономічних умовах.

Враховуючи вищезазначене, тему дисертаційної роботи «Модифікація економічної дипломатії України в умовах дестабілізації світової економічної системи», слід визнати актуальною, а напрям дослідження таким, що потребує схвалення.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації, їх достовірність і новизна

Представлена на розгляд дисертаційна робота є цілісним, завершеним дослідженням. Її структура та зміст логічно побудовані, дозволяють розкрити авторський підхід до розуміння напрямів модифікації економічної дипломатії України в умовах дестабілізації світової економічної системи.

Достовірність і обґрунтованість сформульованих у дисертації положень, висновків, пропозицій базується на використанні основних та спеціальних методів наукового пізнання (методу системного узагальнення, методу індукції та дедукції, історико-логічного методу, методу порівняльного аналізу, методів економетричної оцінки та економіко-математичного моделювання, методу кейс-стаді тощо), підтверджуються публікаціями автора у зарубіжних та вітчизняних наукових фахових виданнях, доповідями на наукових конференціях.

Теоретичну й методологічну основу дослідження складає критичний аналіз вітчизняних та іноземних фундаментальних праць з класичних та

сучасних теорій міжнародної торгівлі та зовнішньоторговельної політики, теорій нерівномірності економічного розвитку, підходів і концепцій до економічної, торговельної та комерційної дипломатії, офіційні аналітичні та статистичні матеріали та публікації СОТ, комісій ООН, ОЕСР, Світового банку, ВЕФ, ВОІВ, Комісій Європейського Союзу та ін. Чітка постановка мети та наукових завдань роботи дозволили автору зрозуміло і повно викласти власне бачення щодо форми, змісту та механізмів модифікації економічної дипломатії України в умовах дестабілізації світової економічної системи.

Наукові положення, висновки, рекомендації, сформульовані в дослідженні, стали логічним завершенням проведеного здобувачем наукового пошуку розв'язання проблем згідно поставленої мети і завдань дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні, узагальненні та систематизації теоретико-методологічних засад дослідження проблем модифікації економічної дипломатії України в умовах розбалансування світової економічної системи та розробці науково-практичних рекомендацій щодо напрямів трансформації векторів економічної дипломатії в нових глобальних і національних умовах, а також формування концептуальних засад наступальної моделі економічної дипломатії України.

Дисертація структурована у три змістовно наповнених розділи, що послідовно розкривають: теоретико-методологічну основу проблеми (розділ перший), в якому представлена авторська система взємопов'язаних глобальних дисбалансів (С.30), сучасні тенденції глобального менеджменту, який тісно пов'язаний з ліберальним світовим економічним порядком, що фактично включає дві основні складові – управління світовою економікою країнами-лідерами економічного розвитку й управління за допомогою досягнутих домовленостей (економічної дипломатії) (с. 42); підкреслено та обґрунтовано важливість багатосторонньої дипломатії та двосторонньої дипломатії як реалізації національних інтересів в умовах сучасного світового економічного порядку (с.43, 45, 48); проведено аналіз умов конкурентоспроможності національної економіки (ендогенні та екзогенні фактори) в часовій динаміці

(С. 65). Другий розділ дисертаційного дослідження оцінює та аналізує національні економічні інтереси і національні стратегії економічного розвитку (с.105), автором визначено елементи, які включає національна стратегія розвитку країни (с. 109), що дозволяє прослідкувати зв'язок між питаннями національних економічних інтересів, національною економічною стратегією країни та ключовими завданнями економічної дипломатії. Приділена увага місцю економічної дипломатії як інструменту реалізації національних стратегій економічного розвитку. Актуальним є розгляд досвіду країн з різних регіонів світу та з різними ступенями економічного розвитку дає змогу зробити певні узагальнення: Азербайджанська Республіка (с.119), Єгипет (с.128), Грузія (с.135), Китай (с.140), Польща (с.149). Наведені ключові відмінності між національною та наднаціональною економічною дипломатією (с. 159). Представлена модель модифікації економічної дипломатії в розбалансованому світовому економічному середовищі (с.169). Розділ третій розкриває питання національної практики та перспективи модернізації економічної дипломатії України (с.182). Такий підхід забезпечує логічну цілісність, послідовність аналізу, а також системне висвітлення заявленої проблематики.

Сильними сторонами дослідження слід відмітити наступне: широкий аналітичний огляд глобального контексту (економічна конкуренція, фінансова віртуалізація, геоекономічне фрагментування); чітко простежуваний міждисциплінарний підхід; інституційна глибина аналізу (включення питань цифровізації, гуманітарної дипломатії, національної економічної стратегії-2030); чітка аргументація необхідності переходу від технократичної до стратегічної моделі економічної дипломатії; висока ступінь обґрунтованості теоретичних положень, що підтверджуються практичними кейсами.

На нашу думку, до найбільш вагомих і системних, наукових результатів дисертаційної роботи можна віднести наступні:

В першу чергу, варто відзначити авторське комплексне теоретичне та прикладне обґрунтування модифікації економічної дипломатії України в умовах дестабілізації світової економічної системи. У дослідженні розкрито особливості

нової парадигми економічної дипломатії в контексті глобальних викликів, геоекономічної конфронтації, війни та поствоєнного відновлення (с.13).

По-друге, на особливу увагу заслуговують теоретичні результати дослідження відносно формулювання авторської моделі наступальної економічної дипломатії України (с.184). До беззаперечних досягнень дисертаційної роботи належить проведений SWOT аналіз Національної економічної стратегії (с.190), що дозволяє окреслити перспективи довготривалого розвитку й модернізації на тлі численних внутрішніх та зовнішніх викликів; запровадження поняття економічної дипломатії як інструменту економічної безпеки.

По-третє, актуальним доробком автора є глибокий порівняльний аналіз моделей економічної дипломатії в країнах Східної Європи, Азії та Близького Сходу. Науково цінним є обґрунтування взаємозв'язку між глобальними дисбалансами і трансформацією інститутів економічної дипломатії, а також міждисциплінарне поєднання методів міжнародної політичної економії, стратегічного планування та інституційного аналізу (с.227).

3. Значущість дослідження для теорії і практики, напрями використання його результатів

Теоретичне значення результатів проведеного дослідження полягає у поглибленні, узагальненні та систематизації теоретико-методологічних засад дослідження проблем модифікації економічної дипломатії України в умовах розбалансування світової економічної системи та розробці науково-практичних рекомендацій щодо напрямів трансформації векторів економічної дипломатії в нових глобальних і національних умовах, а також формування концептуальних засад наступальної моделі економічної дипломатії України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення і висновки, наведені в дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, впровадження яких сприятиме розробці та реалізації механізмів модифікації економічної дипломатії України в умовах

розбалансування світової економічної системи.

Основні наукові положення, висновки і практичні результати дослідження впроваджено: у Міністерстві закордонних справ України у процесі розробки та адаптації інструментарію цифрової економічної дипломатії, зокрема в рамках оновлення функціоналу платформи «NAZOVNI» (Довідка про впровадження від 05.05.2025 року № 52/1-25). Дипломатичній академії України, де результати дослідження були використані при підготовці навчальних модулів для підвищення кваліфікації економічних дипломатів (Довідка про впровадження від 17.04.2025 року № 150). Торгово-промислової палати України (ТПП), яка використала результати дисертаційного дослідження під час формування рекомендацій щодо посилення економічної складової діяльності регіональних торгово-промислових палат у взаємодії з системою дипломатичних представництв (Довідка про впровадження від 24.04.2025 року № 118). Українським національним комітетом Міжнародної Торгової Палати (ІСС Ukraine), який використав результати дисертаційного дослідження при підготовці експертно-аналітичних матеріалів та стратегічних пропозицій щодо розвитку економічної дипломатії України (Довідка про впровадження від 12.05.2025 року № 0812). Державним університетом «Київський авіаційний інститут», де результати дисертаційного дослідження були використані в межах навчального процесу кафедри міжнародних економічних відносин для оновлення змісту дисциплін «Світова економіка», «Міжнародні відносини та світова економічна політика» та впровадження спеціального тематичного блоку з економічної дипломатії в умовах війни та глобальної конфронтації (Довідка про впровадження від 19.06.2025 року № 1597/01). Радою зовнішньої політики «Українська призма», яка використала результати дисертаційного дослідження під час підготовки експертно-аналітичних матеріалів у сфері економічної дипломатії для урядових і міжнародних партнерів (Довідка про впровадження від 14.05.2025 року № 73).

4. Оцінка змісту та завершеності дисертації, її відповідності встановленим вимогам щодо оформлення

Тема дисертації, її зміст, одержані результати відповідають спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини в галузі знань 29 – Міжнародні відносини. Назва дисертації адекватно та повно відображає її зміст, об'єкт та предмет, а також мета дослідження кореспондуються із назвою. Досягненню мети сприяє послідовне розв'язання логічно взаємопов'язаних та несуперечливих завдань. Структура є типовою для дисертацій, а саме анотація, вступ, три розділи, дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Викладений матеріал розподілено автором пропорційно в межах структурних елементів роботи. Наведено висновки між окремими розділами роботи, які загалом корелюють із викладеним основним матеріалом, відображають концептуальну сутність, отримані нові результати дослідження.

Проведена оцінка змісту дисертаційної роботи дає підстави для висновку про наявність достатніх наукових результатів, завершеність, самостійність виконання наукової роботи, в якій здобувачу вдалось досягти поставленої мети й розкрити низку концептуальних завдань. Дисертація відповідає чинним нормативним вимогам України щодо оформлення дисертацій на здобуття доктора філософії, а окремі дискусійні положення є несуттєвими, з точки зору опонента, та викладені нижче у відповідному підрозділі відгуку («Дискусійні положення та зауваження»).

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях

За темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, з них: 4 статті опубліковано у фахових наукових виданнях України, включених до переліку наукових фахових видань категорії «Б»; 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні; 8 тез доповідей опубліковано в матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій різного рівня. Окремі результати дослідження відображено у 2 колективних наукових монографіях.

Профіль видань і зміст наукових праць відповідають встановленим вимогам до дисертаційної роботи на здобуття доктора філософії, зокрема вимогам Постанови КМУ від 06.03.2019 №167 «Про присудження ступеня доктора філософії» до кількості публікацій у спеціалізованих виданнях. Таким чином, кількість, обсяг, направленість та зміст друкованих праць надають автору право публічного захисту дисертації за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини, галузі знань 29 – Міжнародні відносини.

6. Відсутність порушення академічної доброчесності

Рукопис дисертаційної роботи Надоленка Г. О. перевірено на плагіат. За перевіркою посилань комп'ютерною програмою визначено наявність окремих співпадінь з власними публікаціями, термінологією, посиланнями на бібліографічні джерела інформації, загальноживаними словосполученнями. Під час вивчення матеріалів дисертації, аналізу наукових публікацій автора не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження.

Таким чином, дисертаційна робота Надоленка Г. О. визначається самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

В цілому позитивно оцінюючи роботу та визнаючи достатньо високий рівень проведеного дослідження, вважаємо необхідним висловити окремі зауваження, які переважно є дискусійними:

1. Використання широкого концептуального апарату є свідченням глибокого теоретичного осмислення теми. Водночас, для полегшення сприйняття окремих понять (таких як «економічна та фінансова віртуалізація», «економічний націоналізм», «коаліційно-національна дипломатія») доцільно було б доповнити їх конкретними прикладами або уточненнями, особливо в українському контексті (с.53, 119). Це сприятиме більшій прикладній

зрозумілості авторських підходів.

2. Автором запропоновано детальний аналіз національних економічних інтересів і національних стратегій економічного розвитку (п. 2.1, с. 105-116) та визначено основні інструменти економічної дипломатії для реалізації цих стратегій (п. 2.2, с. 117-156), проте, робота виграла б, якщо б в результаті проведеного аналізу, автор визначив ефективність різних моделей економічної дипломатії в залежності від зростаючої геополітичної напруги, нестабільності фінансових ринків, торговельних конфліктів і зміни пріоритетів міжнародних економічних об'єднань.

3. Порівняльний аналіз моделей економічної дипломатії різних країн є цінною частиною дослідження. Разом із тим, з огляду на різну глибину висвітлення окремих кейсів (зокрема, дещо стисло характеристику польського прикладу порівняно з китайським (с. 117-156), доцільним було б розширити або деталізувати окремі позиції з метою посилення аналітичної рівноваги між кейсами.

4. Модель «наступальної економічної дипломатії», запропонована автором, є надзвичайно перспективною, проте її впровадження вимагає значної інституційної готовності (с. 241-251). У зв'язку з цим, доцільним видається детальніше обґрунтувати можливості її реалізації в сучасних умовах функціонування вітчизняної дипломатичної системи, з урахуванням кадрових, організаційних та ресурсних аспектів.

5. В контексті дослідження п. 3.2. «Економічна дипломатія України в умовах глобальної і локальної економічної і політичної конфронтації» (с. 204-226) представляє інтерес обґрунтування пріоритетних напрямів трансформації внутрішньорегіональної торговельної та економічної дипломатії, зокрема її ролі у посиленні конкурентних позицій України через систему використання зовнішньоекономічних важелів (угоди про вільну торгівлю, експортне кредитне агентство, дипломатичне супроводження інвестицій, участь у міжнародних організаціях).

Разом з тим, зазначені зауваження та дискусійні моменти не впливають на

загальну позитивну оцінку виконаної дисертаційної роботи, вони тільки підкреслюють складність питань, що підняті в роботі та глибокий рівень опрацювання автором нових аспектів обраної проблематики, що очікувано викликає дискусію серед фахівців.

Загальний висновок по дисертації

Дисертаційна робота Надоленко Геннадія Олексійовича на тему «Модифікація економічної дипломатії України в умовах дестабілізації світової економічної системи» є завершеною науковою роботою, в якій автором вирішено важливе наукове завдання – поглиблено теоретичні засади дослідження проблеми модифікації економічної дипломатії України в умовах розбалансування світової економічної системи, що дозволило розширити наукове розуміння сутності, ролі та трансформаційних векторів економічної дипломатії в нових глобальних і національних умовах та сформувані науково-практичні рекомендації щодо концептуальних засад наступальної моделі економічної дипломатії України. Дисертація містить наукову новизну та практичну цінність. В дисертації відсутні порушення академічної доброчесності.

Опубліковані дисертантом наукові роботи та зміст анотації повною мірою відображають основні положення дисертації. Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Зміст роботи та отриманих результатів прямо підтверджують відповідність спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», а також «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261, «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року (зі змінами згідно постанови КМУ №341 від 21.03.2022), а її

автор, Надоленко Геннадій Олексійович , заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Офіційний опонент:
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної
торгівлі і маркетингу
Київського національного
економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Ольга Миколаївна ЯЦЕНКО

